

καλὰ μεταφρασμένα στὰ γερμανικά ἀπὸ τοὺς C. Schrempf καὶ H. Gottsched—ποὺ δὲν ἔμειναν τίποτε νὰ μᾶς χρεωστοῦν παρὰ μόνον τὴν παραίτησή τους ἀπὸ τὸν «Ἐπίλογο» — εἶναι ἐντελῶς κατὰλληλα νὰ γένουν βάσεις σοβαρῆς καὶ καρπόφορης μελέτης τοῦ Kierkegaard. Βέβαια ὁ Κ. δὲν ἀνήκει σ' αὐτοὺς ποὺ «ἀναγνωρίζουν μονάχα τὸν μηχανισμό τῶν Ἐπιστημῶν καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ φροντίζουν γιὰ ἀναγνώστες» ὅπως λέγει ὁ Χάμαν. Ἀλλ' ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἀξίζει νὰ ἐφαρμοσθεῖ σ' αὐτὸν ἡ ὠραία του φράση:

«Κανεῖς ἀπὸ κείνους ποὺ ὑπῆρξαν μεγάλοι στὸν κόσμον δὲν θὰ λησμονηθεῖ, καὶ ὁ καθένας εἶναι μέγας στὸ εἶδος του, ὁ καθένας σχετικὰ μὲ τὸ μέγεθος τοῦ πράγματος ποὺ ἀγαποῦσε. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἀγάπησε τὸν ἑαυτό του, ἔγεινε μέγας μέσον τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἀγάπησε ἄλλους ἀνθρώπους, ἔγεινε μέγας γι' αὐτὴ του τὴν ἀφοσίωση, ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνος ποὺ ἀγάπησε τὸν θεό, ἔγεινε μεγαλύτερος ἀπὸ ὅλους.»

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Χ (1)

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΡΟΒΕΡΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ

ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

ΚΑΙΡΟ - ΜCMXII

Μιά σκέψη μοῦ γεννήθηκε στὸ νοῦ, ὅταν ἐτέλειωσα τὴν ἀνάγνωση τοῦ φυλλαδίου αὐτοῦ. Ἡ σκέψη πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ζητήσω νὰ τὸ ἀντιχρούσω γιὰ νὰ μὴν ἀναγκασθῇ, σύμφωνα μὲ τὴ δὴλωση ποὺ βάζει στὴν τελευταία φράση του ὁ κριτής, νὰ ξαναγράψῃ μιά τελειότερη ἀνάλυση γιὰ τὸ ἔργον τοῦ Κ. Π. Καβάφη. Καὶ βεβαίονα πῶς δὲν θέλω νὰ τὸν βάλω σὲ νέο κόπο—Θὰ τὸ εἶχα βάρος στὴ συνείδησή μου.

Ὡς τόσο ἐπειδὴ θὰ ἦταν κρῖμα νὰ μὴν ἀπολαύσουν κι ἄλλοι τὴν κρίσιν αὐτήν, ἂν περνοῦσε ἀπαράτηρητη, ἐπῆρα τὴν ἀπόφασιν νὰ γράψω λίγες γραμμὲς γιὰ δαύτην.

Πιστεῦω τὸν Ροβέρτο Κάμπο ὅταν μᾶς ἐξομολογίεται ὅτι διάβασε πέντε φορὲς τὰ ποιήματα.—Μὰ βλέπω πῶς δὲν μπόρεσε νὰ μπῇ στὴν ἐννοία των, οὔτε ὕστερα ἀπὸ τὰ πέντε διαβάσματα. Καὶ λυποῦμαι πολὺ ποὺ ἔχασε τὸν κόπο του ἄδικα.—Μάλιστα, χωρὶς νὰ φανῶ ὑπερβολικός, νομίζω πῶς μόνον μὲ φαντασία μεγάλη καὶ σκέψη ἀντιφατικὴ ἦταν δυνατό νὰ γράφῃ μιά κρίσιν, τόσο βιαστικὴ καὶ ἐπιτόλαιη γιὰ τὸν Ἀλεξανδρινὸ ποιητὴ μας.

(1) Heinrich Lilienfein (Berlin) Søren Kierkegaard, der Denker der Leidenschaft, Ct. "Das literarische Echo", 14 Jahrgang Heft 6. 15 Dezember 1911 c. 371.

Γιατί μου φαίνεται, πῶς ὅλοι θὰ παραξευθενθοῦν ὅσοι διαβάσουν πῶς ὁ Καβάφης εἶνε ἀναρχικός στὴ μορφὴ τῆς τέχνης του.—Ζητᾷ ὁ μετροφόρος αὐτὸς νὰ ἔχη μόνον τὸ δικαίωμα στὸ Σύνταγμα τῆς ποιήσεως, νὰ πῇ καὶ αὐτὸς τὸ λόγο του. Καὶ ἂν ὁ λόγος του παραξευθεῖ τὸν κριτὴν, δὲν πταίει βέβαια ὁ Καβάφης, γιὰ τὸν ὁποῖον ἔκρινεν ὅτι στὰ ποιήματά του εἶνε χωμένος σὲ ἀσυνάρτητα φαντασιοπληχτικά χοντρά λόγια.—Κάθε ἄλλο θὰ περίμενα νὰ κατηγορήσουν τοῦ Καβάφη!

Μ' ἀρέσει πολὺ ἡ κατηγορία τῆς γλωσσικῆς φτώχειας τοῦ ποιητῆ.— Ἀλλὰ τὴν δῆθεν φτώχεια αὐτή, ἂν ὁ κριτὴς ἐγνώριζε τὶς θεωρίες τοῦ Καβάφη γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς γλώσσας μας, θὰ τὴν ἐθεωροῦσε ὡς τὸ μεγαλύτερο προτιμήμα του.—Γιατί, μ' αὐτὴ τὴν ἀπλοϊκὴ μορφὴ ποῦ δέχεται στὴ φιλολογικὴ του γλώσσα ὁ ποιητὴς, θέλει νὰ ὑποστηρίξει τὴ θεωρίαν του πῶς ὁ φιλόλογος πρέπει κυρίως ἂν ὄχι πάντοτε νὰ μεταχειρίζεται ὅλες τὶς λέξεις καὶ μόνον ἐκεῖνες ποῦ ὁ λαὸς ἔκαμε δικές του πιά.

Σχεδὸν ἀκατανόητα εἶνε ὅσα γράφει ὁ κριτὴς γιὰ τὴν ἔλλειψη τῆς ἀρμονίας ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάσχουν, λέγει, οἱ στίχοι τοῦ Καβάφη.— Ἄν εἶχε ὀλίγη περισσότερη μουσικὴ ἀντίληψη ἀπὸ ὅση ὁμολογεῖ πῶς κατέχει (ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ φόβο του νὰ μὴ φανῇ snob προτιμᾷ νὰ λέγῃ πῶς περισσότερη ἐντύπωση τοῦ κάμνει ἡ Matchiche ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ) θὰ ἐννοοῦσε τὴν κλασικὴν ὁμορφιὰ καὶ μεγαλόπρεπη μαεστρία ποῦ μ' αὐτὲς ἔχει λαξευμένα τοὺς στίχους του ἐκεῖνος ποῦ κατακρίνει.—Θὰ ἐννοοῦσε πῶς μέσα στὶς στροφές τοῦ Καβάφη, παρουσιάζεται ὁλοφάνερα ἡ ὁλοκληρωτικὰ συναρμολογημένη ἔκφραση μιᾶς δυνατῆς σκέψεως χωρὶς περιττὰ στολίδια.

Προχωρώντας στὴ μελέτῃ τῆς ἀνάλυσης, βλέπομεν φανερά πῶς ὁ Ροβέρτος Κάμπος δὲν ἐννόησε ἢ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐννοήσῃ τὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη. Ὅχι, «ὁ Βασιλεὺς Δημήτριος» δὲν εἶνε μιὰ ἀπλὴ μετάφραση μαθητῇ Γυμνασίου.—Καὶ στάλῃθαι ἂν ἐπρόσεχεν ὁ κριτὴς στὴ μικρὴ παρενθεσοῦλα, ποῦ ἔχει τὸ ποίημα αὐτό, θὰ ἐννοοῦσε βέβαια ὅτι ὁ καλόφρωνος ποιητὴς θέλει νὰ μᾶς πείσῃ πῶς ὁ Πλούταρχος δὲν ἔχει καὶ τόσο δίκαιο στὴ σκέψη του γιὰ τὸν Δημήτριο. Πῶς θέλετε ὅμως νὰ προσέξῃ ὁ Κάμπος στὴν παρένθεση, ἀφοῦ γιὰ δύο τέτοιες ποῦ βρῆκε στὰ 21 ποιήματα τοῦ βιβλίου τοῦ Καβάφη, τὸ κάνει ζήτημα καὶ γράφει πῶς ἡ παρένθεση εἶνε ἓνα ἀφόρητο ἐλάττωμα τῆς ποιήσεώς του;

Ὁ Καβάφης δὲν θέλει νὰ ποζάρῃ γιὰ φιλόσοφος ὅπως μᾶς τὸν παρουσιάζει ὁ Κάμπος.—Καὶ ὡς τόσο ἂν ἡ ποιήσή του σοῦ δίνει ἀφορμές νὰ σκεφθῇς λιγάκι ψηλότερα ἀπὸ τὰ συνειθισμένα, αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ περάσῃ γιὰ κατηγορία παρὰ στὰ μάτια ἐνὸς κριτῆ ποῦ ἔχει πάρῃ τὴν ἀπόφαση νὰ κρίνῃ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ κατακρίνῃ.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω ἀπὸ ὅπου ἔπρεπε νὰ ἀρχίσω:

Στὴ ποίησι τοῦ Καβάφη,

Ὑπάρχει αἰσθημα.—Καὶ παράδειγμα «Τὰ Κερά», «Ἐνας γέρος», ποῦ εἶνε καὶ τὰ δύο αὐτὰ μπιζουδάκια τὸ ἀποκρυστάλλωμα τῆς αἰσθηματικῆς ἀντίληψης μιᾶς ἀληθινὰ εὐαίσθητης ποιητικῆς ψυχῆς.

Ὑπάρχει περιγραφή.—Καὶ παράδειγμα τὸ δυνατὸ ποίημα «Περιμένοντας τοὺς Βαρβάρους» ποῦ θὰ ἤθελα νὰ ἐμπνεύσῃ κάποιον ξακουστὸ ζωγράφο γιὰ πόλεις καὶ εἰκόνες ἐνὸς τρίπτυχου.—Ὑπάρχει χάρις.—Καὶ ἡ χάρις τοῦ Καβάφη εἶνε ἡ εἰδυλλιακὴ ἀπλότης τοῦ ὅπου του.—Ὑπάρχει ἀρμονία καὶ παράδειγμα «Ἡ Φωνὴ», «Τὰ Βήματα».—Γιὰ τὸ πρῶτο

θά ἐπιθυμοῦσα μὰ μουσικὴ ὑπόκρουση τονισμένη ἀπὸ τὸν Debussy καὶ γιὰ τὸ δεύτερο μιὰν ἄλλην ἀπὸ τὸν Strauss.

Ὑπάρχει καὶ τὸ τίποτε ἄλλο ποῦ ζητᾷ καὶ δὲν βρίσκει ὁ κριτὴς τοῦ Καβάφη. — Καὶ παράδειγμα Τὸ «Che face... il gran rifiuto», «Τὰ Παράθυρα», «Οὗτος ἐκεῖνος». — Ἀλλὰ τί λέγω, τὸ τίποτε ἄλλο αὐτό, ξεχειλίζει ἀπ' ὅλη τὴ ποίηση τοῦ Καβάφη. — Εἶνε ἡ ἰδιαίτερη δύναμις ποῦ ἔχει νὰ παρουσιάξῃ τὴ ζωὴ, τὰ αἰσθήματα, τὶς ἰδέες χρωματισμένα μὲ κάτι τι ἐντελῶς προσωπικό, ἐντελῶς πρωτότυπο, ποῦ θὰ δημιουργήσῃ σχολὴ στὴ νεώτερη ἑλληνικὴ ποίηση.

Κ. Ν. Π.

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΛΗΣ

Ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα ἡ Κυβέλη μὲ τὸν ἐκλεκτὸ θιάσὸ της δίνει παραστάσεις στὴν Ἀλάμπρα. Καὶ πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ τρέχουν κάθε βράδυ στὸ θέατρο. Ἄλλοι πηγαίνουν γιὰ νὰ περάσουν τὴν ὥρα τους, ἄλλοι μὲ τὴν προδιάθεση νὰ γελάσουν στὸ παραμικρὸ ἀστεῖο, ἀδιαφορῶντας ἂν κάτω ἀπ' τὰστεῖο αὐτὸ κρύβεται ἡ μεγαλύτερη τραγωδία, ἄλλοι γιὰ νὰ φλυαροῦν ἀδιάκοπα, καὶ λίγοι, γιατί διψοῦν νὰ δοκιμάσουν κάποιον καλλιτεχνικὸ συγκλονισμό, γιατί λαχταροῦν νὰ ζήσουν μερικὲς στιγμὲς ἀνώτερης ζωῆς ποῦ δίνουν τὴν ἀληθινὴν εὐτυχία. — Ὡστόσο ἔλειψε ὁλότελα ἡ τάξις ἐκείνη τῆς κοινωνίας μας ποῦ σέρνεται στὰκρὶβὰ τὰ θέατρα ἀπὸ τὸν πόθο νὰ φανεῖ κ' ἀπ' τὴ μανία νὰ ἐπιδειχτεῖ. Καὶ οἱ ξενομανεῖς αὐτοί, ποὺ δίνουν τὸν τόνο στὴ θεατρικὴ κίνησι, ὅταν περνοῦν ἀπὸ τὴν πόλιν μας ξένοι ἡθοιοί, φημισμένοι, εἶν' ἀλήθεια, μὰ πάντα τριγυρισμένοι ἀπὸ θαυμαστὰς μηδαμινότητες, μποῦκοτέρουν συστηματικὰ τὴν πρώτην Ἑλληνίδα καλλιτέχνίδα. Καὶ δείχνουν μὲ τὴ στάσι τους αὐτή, ποῦ γεννᾷ μαῦρες σκέψεις σὲ κείνον ποῦ θέλει νὰ βγάλει κάποια συμπεράσματα, πὼς δὲν ἔχουν οὔτε πρωτοβουλία, οὔτε ὀξυδέρκεια, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ διακρίνουν καὶ νὰ ἐχτιμοῦν, μονάχοι τους, τὰ δημιουργὰ καὶ ἀναπλαστικὰ στοιχεῖα τῆς φυλῆς, καὶ νὰ τὰ ἐκτρέφουν μὲ τὴ στοργὴ καὶ τὴ συμπάθειά τους. Καὶ δείχνουν ἀκόμα πὼς δὲ χειροκροτοῦν παρὰ ὅτι ἄλλοι κ' ἀπὸ καιρὸ ἔχειροκροτήσαν. . . Τόσο τὸ χειρότερο ὅμως γι' αὐτοὺς γιατί χάνουν ἀληθινὰ πολλὰς καλλιτεχνικὰς βραδεῖς.

Εἶδα τὴν Κυβέλην στὸ Τρελλοκόριτσο, νὰ σκορπίζει τὴν ἄνοιξιν γύρω της καὶ νὰ κάμνει καλικοτούρες μὲ γραμμὰς Φοραινικὰς, μένα κίνημα τῶν χειρῶν της, μ' ἓνα μορφασμὸ τοῦ προσώπου της. Κι ἄθελα τὴ θυμήθηκα, τώρα ποῦ διατυπώνω τὶς ἐντυπώσεις μου, σὰν Φωτεινὴ Σάντρη, σὰ Βαρβάρα, σὰ Λουκιανὴν στὴ «Λευκὴ Σελίδα», σὲ ρόλους δηλαδὴ ποὺ ἔχουν ἀναμεταξὺ τους κάποιας ἀναλογίης. Στοχάζομαι πὼς στὸ «Τρελλοκόριτσο» δὲν ἔμοιαζε μὲ τὴ «Φωτεινὴ Σάντρη» καὶ σ' αὐτὴ μὲ τὴ «Βαρβάρα» καὶ σ' αὐτὴ πάλι μὲ τὴ Λουκιανὴ τῆς «Λευκῆς Σελίδας.»

Καὶ θαύμασα τὴ μεταλλαγὴ τῆς Γυναίκας αὐτῆς σὲ συγγενεῖς ρόλους κ' ἑθαύμασα ἀκόμη τὴ μεταμόρφωσίν της στοὺς ἄλλους, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς βαρεῖς. Δὲ θέλω νὰναφέρω ὀνόματα ἔργων καὶ σταματῶ στὴν «Ἀγνωστη», τοῦ Bisson. Ἐνόμισα, σάνἔφνγα, πὼς παρευρέθηκα σὲ κάτι πραγματικὸ, σὲ κάτι ἀληθινόν. Ἐθαμπώθηκα ἀπὸ τὴν ὑποκριτικὴν μεγαλοφυΐαν τῆς Κυβέλης. Στὴ σκηνὴ ποῦ τραβᾷ τὸν καινόν, ποῦ ρουφᾷ τὸν αἰθέρα, ποῦ

ρίχτει τὰ χαρτιά, πού στριφογυρίζει τὰ μάτια της, πού παραπατᾷ, καμπουριασμένη, συντριμμένη, στρεβλωμένη, στή σκηνή τοῦ δικαστηρίου, ὅπου ἀναγνωρίζει τὸν ἄντρα της, τὸ σκληρὸ καὶ τὸν περήφανο, πού τὸν μισεῖ θανάσιμα, γιατί αὐτὸς μὲ τὴν ἀπανθρωπιά του τὴν ἔφερε σαυτὴ τὴν κατάντια καὶ στή σκηνὴ ἀκόμα πού τῆς δίνει γνωριμιά τὸ παιδί της ἦταν, χωρὶς περιφράσεις, ἀσύγκριτη καὶ μεγάλη. Λίγες φορές, μὰ πολὺ λίγες, εἶδα θεατές, ἀπ' τοὺς πειδὶ ἀπαθεῖς κ' ἀτάραχους, ὥς τοὺς πειδὶ ἀγράφματους καὶ τοὺς πειδὶ μορφωμένους νὰ φέρουν τόσο ἀνυπόκριτα τὸ μαντῆλι στὰ μάτια, καὶ σπανίως σάλα ἔθλιψε μὲ τόση εὐλάβεια τοὺς παλμούς της ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὴ θρησκευτικὴν ἀγωνία καὶ τὸ μυστηριακὸ σπαραγμὸ τῆς βασανισμένης ψυχῆς πού ἐσπάραξε ὁλοζώντανη πάνω στὴ σκηνή.—

Καὶ αὐτὸ σημαίνει καὶ... .

B. E. Π.

Λυποῦμαι πού δὲν μοῦ ἐπιτρέπει ὁ χώρος νάπλωθῶ καὶ σᾶλλα ἔργα καὶ νὰ μιλήσω ὅπως πρέπει γιὰ τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς ἄξιους βοηθούς της. Σημειῶνω ὁμῶς μ' εὐχαρίστηση τὴ σημαντικὴ πρόοδο πού ἔκανε ὁ κ. Γαβριηλίδης.

MANUEL GUTIÉRREZ NAJERA

Ὁ Manuel Gutiérrez Najera γεννήθηκε στὸ Μεξικὸ καὶ πέθανε πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια. Εἶνε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἰσπανο-αμερικανοὺς συγγραφεῖς. Μαζὶ μὲ τὸν Jutian del Casal, τὸν José Martí καὶ τὸν Rubien Dario, τὸν μεγαλύτερο ἰσπανοαμερικανὸ ποιητὴ καὶ ἓνα ἀπὸ τοὺς πιδὸ μεγάλους συγγραφεῖς τῆς Ἰσπανίας, ἔκαμαν στὴ Νότιο Ἀμερικὴ τὴ φιλολογικὴ ἐπανάσταση καὶ ἐπέβαλαν τὴ λατρεία τῶν νέων θεῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς σκέψης καὶ πρῶτα-πρῶτα τοῦ Μαλλαρμέ, τοῦ Βερλαίν, τοῦ Μωρεάς καὶ τῶν Συμβολιστῶν.

Ὁ Manuel Gutiérrez Najera ἔγραψε ποιήματα καὶ διηγήματα. Τὰ ποιήματά του βγῆκαν σὲ δυὸ τόμους στὸ Παρίσι καὶ στὸ Μεξικὸ.

Τὸ ὄφος του εἶνε ἀπλὸ καὶ λεπτὸ, μὲ κάποια ἐλαφρὴ ἀπόχρωση αἰσθηματολογίας. Συμβολιστὴς καὶ παρνασιακὸς μαζὶ ἀγαπᾷ τίς ὁμορφες συνηθισμένες εἰκόνες περιβάλλοντάς τις μὲ ἓνα ξεχωριστὸ θέλητρο. Κάποτε ἀνακατώνει μὲ μεγάλῃ χάρῃ μέσα στὰ διηγήματά του περιεργότατες φαντασμαγορίες. Ἀγαπᾷ τὴν ποικιλία ἢ ὅποια εἶνε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους νόμους τῆς τέχνης καὶ τῆς ζωῆς καὶ συνδυάζει μὲ μιὰ πρωτότυπη ἀρμονία τίς παθητικὰς ζωγραφικὰς μὲ τίς γλυκότετα εἰρωνικὰς σκέψεις, ἄνθρωπος καὶ ποιητὴς μαζὶ, ἄνθρωπος γιατί δὲν τὸν ἀπατᾷ ἡ ἐπιφάνεια, ποιητὴς γιατί αἰσθάνεται βαθειὰ τὴ μελαγχολία καὶ τίς θλίψεις τῆς ζωῆς. Χαμογελᾷ, μὲ τὸ χαμόγελό του εἶνε μουσκεμένο στὰ δάκρυα.

Σ. Α.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ PIERRE QUILLARD

Ἐνα πνευματικὸ παιδί τῆς πατρίδας μας ἀπόθανε τώρα καὶ δυὸ μῆνες περίπου στὴ Γαλλία — Μιὰ ψυχὴ ποιητικὴ πού ἦταν θρονασμένη σὲ σῶμα

μέ ἀτσαλένια νεύρα καὶ θέληση πολεμικὴ ἐπέταξε στὰ Ἰλυσία πεδία γιὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ τὴν παραδεισιακὴ ζωὴ τῶν ἐκλεχτῶν, τῶν γενναίων, τῶν ὑπερανθρώπων.

Ὁ Pierre Quillard, ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν τυραννισμένων λαῶν εἴτε Ἑλλήνες, εἴτε Ἀρμεναῖοι, εἴτε Ἀρβανίτες, Βούλγαροι, Φινλανδοὶ καὶ ἄν ἦσαν, ὁ ἀντάρτης ποιητὴς, ποῦ ἦταν ἀντάρτης περισσότερο, στὶς ἰδέες του παρὰ στὴ μορφὴ τῆς ποιήσεώς του, ἡσύχασε ἀπ' τοὺς ἀγῶνες ποὺ εἶχε παραδώσῃ τὸ ἐγὼ του.

Πρῶτος πάντα στὴ γραμμὴ τῆς φωτιᾶς σὰν ἦτο ἀνάγκη νὰ εὗρῃ τὸ δίκιο του εἴτε ἓνα καὶ μόνον ἄτομο εἴτε καὶ ὁλόκληρες σκλαβωμένες φυλές, προσπαθοῦσε τὴν εὐτυχίαν ποὺ εἶχε αἰσθανθῇ θαυμάζοντας τὴν ὁμορφίαν, νὰ τὴ σκορπίσῃ στὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ ἀγαθὴ του καὶ γενναία ψυχὴ διψοῦσε πάντα τὴ συντροφίαν τῶν δυστυχισμένων, ὅχι γιὰ νὰ συμπονέσῃ στὴ θλίψιν των μὲ δάκρυα, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἐπαναστατήσουν ἐναντίον τῶν τυράννων των.

Γεννήθηκε στὸ Παρίσι στὶς 14 Ἰουλίου 1864—Μέσα στὸ λύκειο ποὺ ἐσπούδασε εἶχε γιὰ συμμαθητὰς πολλοὺς ποὺ ὕστερα ἔγιναν γνωστοὶ στὸν κύκλο τῆς συμβολικῆς ποιήσεως—Παιδιὰ ἀκόμη ὅλοι των εἶχαν ἰδρῶσιν ἓνα περιοδικὸ χειρόγραφο—«Τὸν Τρελλό.»

Ὅταν ἐτέλειωσε τὶς σπουδὲς του σὲ διάφορες ἀνώτερες σχολὰς μετὰ τὰ 87 κατεῖχε τὰ μυστικὰ τῆς ἀρχαίας μας γλώσσας καὶ τότε, μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Marcel Collière, ἔγραψε μιὰ μελέτη γιὰ τὴ γλῶσσα τοῦ Θεοκρίτου στὶς Συρακούσες.

Στὰ 1886 εἶχε πάρῃ τὴν ἀπόφασιν μὲ μερικοὺς ἄλλους νέους συγγραφεῖς νὰ ἄρχισεν νὰ βγάξῃ τὴν ἐπιθεώρησιν «Ἡ Πλειάδα».—Ἐκεῖ μέσα ἐδημοσίευσεν τὴν «Κόρη μὲ τὰ κομμένα χέρια».—Στὰ 1890 εἶχε τυπώσῃ τὴ «Δόξα τοῦ λόγου». Μετὰ ἑπτὰ χρόνια ἔνωσε ὅλα τὰ παλιὰ ποιήματά του καὶ ὅσα νέα εἶχε γράψῃ στὸ ἀνάμεσον διάστημα, σὲ μιὰ συλλογὴν ποὺ τὴν ὠνόμασε : «Ἡ ἡρωϊκὴ καὶ συμπονετικὴ Λύρα».—Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Quillard τὸ χαρακτηρίζουν πρωτότυπες ἰδέες μὰ ὅχι καὶ ἀντάρτικη μορφὴ τοῦ στίχου—Ἐγραψε σὲ δωδεκάσύλλαβο Ἀλεξανδρινό.—Ποτὲ δὲ θέλησε ὁ ποιητὴς νὰ παραμερίσῃ τὴν ἰδέαν γιὰ νὰ προσέξῃ μόνον στὴν ὁμορφίαν τοῦ λεκτικοῦ.—Εἶχε τὴ δύναμιν γνωστὲς ἱστορίες καὶ ἀνέκδοτα νὰ τὰ παρουσιάξῃ μέσα σὲ νέο κάδρο, καὶ νὰ δανείξῃ στοὺς ἡρώες του—ἡρώες παλινοὺς—σκέψεις ποὺ τοῦ γεννοῦσε ἡ μελέτη τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Στὰ 1893 ὅταν ἔγραψε τὸ δραματικὸν τοῦ ποίημα «Τὴν Περιπλανώμενην» ἔξοδον στὸ Γαλατὰ, καθηγητὴς στὸ κεντρικὸν σχολεῖον τῶν Ἀρμεναίων.—Ἐκεῖ κατώρθωσε νὰ αἰσθανθῇ πρὸ βαθειᾶς τῆς μαγικῆς δύναμιν τῆς γλώσσας μας καὶ ἡ φιλολογικὴ του ἐνέργεια φανερῶνεται τώρα μὲ νέον τρόπον. Δημοσιεύει μεταφράσεις Ἑλληνικῶν ἔργων : «Τὸ ἄντρον τῶν Νυμφῶν» τοῦ νεοπλατωνικοῦ Πορφύρου, τὰ «Μυστήρια» τοῦ Ἰαμβλίου, τὶς «Ἀγροτικὰς ἐπιστολὰς» τοῦ Αἰλιανοῦ.

Ὅταν στὰ 1896 ἐγύρισε στὴ πατρίδα του κετατρεγμένος ἀπὸ τὴν τυραννικὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἀβδουλ-Χαμίτ—ὕστερα ἀπὸ τὶς σφαγὰς τῶν Ἀρμεναίων ποὺ γιὰ τὴν ὑπεράσπισίν των εἶχε ξεσπάσῃ, ἄρχισε νὰ ἐκδίδῃ μιὰ ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα «Γιὰ τὴν Ἀρμενίαν».—Στὸ τέλος τῆς ἰδίας χρονίᾳς παράστηναν στὸ Ὡδεῖον τοῦ Παρισιοῦ μετάφρασιν δικήν του τοῦ Φιλοκλήτου τοῦ Σοφοκλέους.—Τὴν ἐποχὴν τοῦ δυστυχισμένου μας πολέμου ἦταν ἀνταποκριτὴς τῆς Illustration. Ἡ Γαλλία τότε εἶχε παραδοθῇ χειροπόδαρον στὸν ἐμφύλιον

σπαραγμό για την περίφημη δίκη του Δρεΐφους.— Ἀγωνίσθηκε για δαύτη και πληρώθηκε στο Avignon. Πάντα στη πρώτη γραμμή της φωτιάς αρχίζει να εκδίδει τον «Εὐρωπαϊκὸ Ταχυδρόμο» για νὰ αγωνισθῇ γιὰ τὰ δίκαια τῆς Φινλανδίας.—Στὰ 1900 μετέφρασε τοὺς Μιμιάμβους τοῦ Ἡρώνα.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Pierre Quillard εἶνε ἀξιομίμητο.—Δὲν ἐδίστασε ποτέ του νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὶς ιδέες του και πάντα ἐπίστεψε στη δύναμη του, ἔχοντας τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του καρφωμένα πάνω στο ἄστρο τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον.

K. N. Π.

Η ΚΥΒΕΛΗ ΣΤΗ ΝΕΑ ΖΩΗ

Τὴν Παρασκευὴ τὸ ἀπόγεμα (29/12/4) εἴχαμε τὴν τιμὴ νὰ δεχτοῦμε στο Σὺλλογο μας τὴν Κυβέλη. Ἠθελίσαμε νὰ τὴ γνωρίσουμε, κι' ἀπὸ κοντὰ νὰ τῆς ἐκφράσουμε τὴν ἐχτίμησή μας τὴ βαθεῖα και τὸ θαυμασμό μας τὸν ἀνυπόκριτο ποὺ μᾶς ἐμπνέει ἡ σαγηνευτρά και ξεχωριστὴ Τέχνη της. Καὶ ἡ δεξίωση αὐτή, ποὺ τὴ φανταστήκαμε ἀπλὴ κι' ἀνεπίδεικτη, πῆρε, χωρὶς νὰ τὸ ἔχομε μελετήσῃ, χαρακτηριστὴρα σεμνῆς πνευματικῆς γιορτῆς.

Ἡ παρουσία τῆς Κυβέλης μὲ τὸν κ. Θεοδωρίδη και τὸν κ. Ροδά, τῶν καλῶν ἡθοποιῶν μας κ.κ. Γαβριηλίδη, Κούρτελη και Χρυσομάλλη, τῆς ζωγράφου κ. Θάλειας Φλωρᾶ Καραβία μὲ τὸ σύζυγό της, τὸν φίλο κ. Νίκο Καραβία, τῶν ἀλεξανδρινῶν ποιητῶν μας, Γνευτοῦ και Καβάφη, μαζί μὲ τοὺς λίγους καλεσμένους μας και τῶν δυὸ φύλων και πολλοὺς Νεοζωῖτες, ἔδωσε στη συγκέντρωσή μας ἓνα τόνο ξεχωριστό κι' ἓνα χρωματισμὸ καλλιτεχνικώτατο. Καὶ γιὰ δυὸ ὥρες, ἀληθινὰ ἀλησιμόνητες, μόνον ἀπαγγελίες ποιημάτων, και συζητήσεις γι' ἀγαπημένα θέματα ἐγίνονταν εὐπρόσδεκτες μ' ἐνθουσιασμό.

Λίγη σαμπάνια (ὅση χρειάζοτανε γιὰ νὰ μὴ μοιάζει τὸ πρόχειρο κυλικεῖο μας μὲ τῶν κοσμικῶν συγκεντρώσεων) ἐζώηρευσεν τὶς συζητήσεις και τὶς ἔκαμε ἐγκαρδιώτερες κ' ἔδωσε θάρρος και στὸν κάπως συνεσταλμένου ποιητῆ μας Κ. Ν. Κωσταντινίδη νὰ μᾶς ἀπαγγεῖλει μερικoὺς στίχους τοῦ ὑπέροχου Καβάφη, και τέσσερα δικά του ποιήματα, ἀληθινὰ κομψοτεχνήματα ἀγνοῦ λυρισμοῦ κι ἄδολου αἰσθηματος. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ «Οἱ Ἐπιθυμίες» τὸ ἀφιέρωσε στὴν Καλλιτέχνηδα. Ὑστερα ἦλθε ἡ σειρὰ τοῦ κ. Κούρτελη, μὲ μερικὲς στροφές του, ποὺ ἄρρεσαν πολὺ και τελευταῖα ὁ κ. Χρυσομάλλης ἐσχόρπισε τὴν εὐθυμία και τὰ γέλια μὲ στίχους τοῦ Σουρῆ και τοῦ Μωραϊτίνη.

Στὴν ἀρχὴ τῆς γιορτῆς ὁ πρόεδρος μας κ. Κ. Ν. Παππᾶς διερχομένης τὰ αἰσθητάματα ὅλων μας ἐπροσφώνησε τὴν Κυβέλη μὲ τὰ λόγια ποὺ δημοσιεύομε παρακάτω.

«Ἵσως κάποιος, ποὺ δὲ θὰ ἐγνώριζε τοὺς πνευματικούς φεσμούς ποὺ ἐνώνουν τὸ φιλολογικὸ μας Σὺλλογο μὲ τὴν ἀπαράμιλλη και δυνατὴ ἐρμηνευτρά τῶν θεατρικῶν ἔργων ποὺ εἶσαι σύ, Κυβέλη, θὰ παραξενευότανε νὰ βλέπῃ τὴ στιγμὴ αὐτὴ περιστοιχισμένη ἀπὸ ἀναρχικούς τὴ χαριτωμένη «Ἀγριόπαπια».

Γιατὶ ἂν και τὸ σύμβολό μας εἶνε τὸ κόκκινο τριαντάφυλλο, ἂν και τὰ χίλια ροδοπέταλα, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ μπουκέτο ποὺ σοὺ πρόσφέρω ἀπὸ

μέρους τοῦ σωματείου μας, εἶνε χρωματισμένα με τοῦ ἀναρχισμοῦ τὸ τραγικὸ σημάδι, ἐν τούτοις σκλάβους σου ταπεινούς καὶ τῆς τέχνης σου ἐνθουσιασμένους λατρευτὰς μᾶς κρατεῖς σήμερα μπροστά σου.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψης, πιστεύω, νὰ στρέψω πίσω στὰ περασμένα χρόνια τῆς ρόδινης χαρναγῆς σου καί, με τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, νὰ ξαναθανυμάσω καὶ πάλι τὸ δυνατό σου φτερούγισμα ποῦ μ' αὐτὸ εἶχε φανῇ πῶς θὰ πετοῦσες ψηλά ψηλά στῆς τέχνης τὰ οὐράνια, ὅταν σὲ καμαρώσανε στὴν Ἀγριόπαπια τοῦ Ἰψεν, ποῦ σὲ παρουσίασε ὁ μεγάλος διδάσκαλός σου Κωνσταντῖνος Χρηστομάνος στὴ Νέα Σκηνή.

Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ σὲ θαυμάζαμε καὶ ἀπὸ τότες με κρυφὴ χαρὰ παρακολουθοῦσαμε τὴν ἐξέλιξί σου τὴν ἀκατάπαυστη.

Καὶ σήμερα μεγάλη μου τὸ θεωρῶ τιμὴ ποῦ, σὰν πρόεδρος τῆς Νέας Ζωῆς, ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ τῆ παρέα μας, σὲ προσφωνῶ καὶ σὲ παρακαλῶ θερμὰ νὰ με συγχωρέσης ἂν τὰ λόγια μου πείραξαν ὀλίγο τὴν ἄπειρη μετριοφροσύνη, ποῦ μ' αὐτὴ σὰν ἀληθινὴ Ἑλληνίδα εἶσαι στολισμένη.

Σοῦ θύμισα πρὸ ὀλίγου τὸ Χρηστομάνο καὶ ἂν ἐμεῖς, σὰν ἐρασταὶ τοῦ ὄμορφου στὴ Φιλολογία, δὲν μπορούμε παρὰ νὰ χρωστοῦμε εὐγνωμοσύνη στὸ πνεῦμά σου, νομίζω ὅτι θὰ ἦταν ἔλλειψη τάχτ ἀπὸ μέρους μας ἀπέναντί σου, ἂν τὴ στιγμὴ ποῦ σὲ φιλέβουμε στὸ ταπεινὸ σπητικὸ μας, δὲν ἐνώναμε τὴν καλλιτεχνικὴ σου δόξα με τὴ μνήμη τοῦ Χρηστομάνου — ποῦ ἐσὺ σήμερα εἶσαι τὸ ζωντανότερο καλλιτέχνημά του.—

Γιατὶ ἐσὺ πάντα περιστοιχισμένη ἀπ' ἄξιους συνεργάτες βαδίζεις, με ἀκούραστη προσπάθεια, σ' ἓνα φωτεινότερο μέλλον τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, πάνω στὸ δρόμο τὸν πλατὺ ποῦ σοῦ χάραξεν ἡ καθάρια διάνοιά του.— Καὶ οἱ ἄγωνες σου γιὰ τὸ νέο ἑλληνικὸ θέατρο εἶνε ἄγωνες ποῦ με εὐκολονόητο ἐνδιαφέρω παρακολουθοῦν οἱ Νεοζῶτες.

Ἡ «Ἀγριόπαπια» ἐπέταξε ψηλά ψηλά. Ἔχαμε πιά τὸ δρόμο της.— Μᾶς ἐσυγκίνησε ἡ ἀσύγκριτη ὑπόκρισή σου στὴ «Φωτεινὴ Σάντρη».— Ἡ «Νόρα» τοῦ Ἰψεν ἐφάνταζε ὑπεράνθρωπη μπρὸς στὰ μαγεμένα μάτια μας.— Ὁ Μαίτερλιγκ θὰ ἔβλεπε τὸ ἔργο του «Μαρία Μαγδαληνὴ» ζωντανεμένο σύμβολο στὸ παιξίμὸ σου.— Στὴν «Κοκκινότριχα» μᾶς ἐσυγκίνησε ἡ λεπτὴ ἡθοποιία ποῦ ἐδειξε στὴν κρυφὴ αὐτὴ τραγωδίᾳ τῆς ζωῆς.— Προχθὲς ἀκόμα στὴν «Ἀγνωστη» ὅλων μας τὰ μάτια ἐδάκρυσαν γιὰ τὴν ἁμαρτωλὴ γυναῖκα.

Μιὰν εὐχὴ ἔχω τώρα νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ δεχθῆς, κυρία μου: τὰ κόκκινα τριαντάφυλλα ποῦ σοῦ προσφέρω—τὸ βράδυ θὰ μαραθοῦν τὰ καϊμένα— θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἦσαν ρουμπίνια ἀκατάλυτα—γιὰ νὰ σοῦ θυμίζουν παντοτεινὰ τὴν τρανὴ ἀγάπη, τὸ μεγάλο θαυμασμό ποῦ ἔχουμε γιὰ σένα.

Β. Ε. Π.